

**WYMAGANIA EDUKACYJNE
Z JĘZYKA POLSKIEGO – KLASY I
PROGRAM NAUCZANIA: *PONAD SŁOWAMI*
KLASA I
ZAKRES ROZSZRZEPIONY**

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na cztery zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia*:

- Kształcenie literackie i kulturowe
- Kształcenie językowe
- Tworzenie wypowiedzi
- Samokształcenie

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Dostrzec warstwę semiotyczną tekstu.
- Dostrzec elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- Dostrzec najważniejsze cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- Rozpoznać mitologizację i demitologizację w tekście.
- Rozpoznać w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, różne odmiany inwersji.
- Dostrzec w tekście archetypy.
- Dostrzec różnorodne zabiegi dokonywane na tekstach: parafrazę, parodię, trawestację.
- Dostrzec podstawowe podobieństwa lub różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- Dostrzec podstawowy związek pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- Dostrzec podstawowe cechy eseistyczne tekstu.
- Dostrzec nawiązania do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- Dostrzec podstawowe podobieństwa lub różnice pomiędzy tekstami kultury.
- Rozpoznać w tekście obecność niektórych poglądów filozoficznych najbardziej charakterystycznych dla epoki.

Kształcenie językowe:

- Dostrzec podstawowe zmiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: w składni, fleksji lub słowotwórstwie.
- Dostrzec podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację lub rytmikę.
- Wskazać pojedyncze przykłady istnienia tabu językowego.
- Dostrzec związek pomiędzy językiem a treściami, które on przekazuje.
- Dostrzec podstawowe cechy typowe lub indywidualne stylu językowego tekstu.
- Dostrzec podstawowy związek pomiędzy językiem a wartościami, które on przekazuje.
- Dostrzec podstawowe cechy stylu wypowiedzi internetowej.
- Wskazać podstawową intencję wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- Dostrzec obecność funkcji magicznej lub sprawczej tekstu.

- Dostrzec funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej lub narodowej.
- Stosować podstawowe zasady pisowni polskiej np.: fonetyczną, morfologiczną, historyczną w celu zachowania poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- Odróżnić elementy stałe przemówienia od elementów fakultatywnych.
- Udowodnić prostą tezę za pomocą sformułowanych przez siebie argumentów.
- Dostrzec w wypowiedzi pytania sugerujące.
- Rozpoznać wybrane elementy nadające tekstowi charakter rubaszny.
- Dostrzec ironię w tekście.
- Napisać tekst zawierający podstawowe cechy interpretacji porównawczej i felietonu.

Samokształcenie:

- Sięgnąć do fragmentów tekstów naukowych zamieszczonych w podręczniku.
- Wziąć czynny udział w wybranym wydarzeniu kulturalnym szkoły.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Odczytać podstawowe znaczenia semiotyczne tekstu.
- Odczytać elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- Dostrzec cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- Odczytać mitologizację i demitologizację w tekście.
- Rozpoznać w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: metonimię, synekdochę.
- Odczytać w tekście archetypy.
- Odczytać różnorodne zabiegi dokonywane na tekstach: parafrazę, parodię, trawestację.
- Dostrzec podstawowe podobieństwa i różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- Dostrzec związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- Odczytać podstawowe cechy eseistyczne tekstu.
- Odczytać nawiązania do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- Dostrzec podstawowe podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- Rozpoznać w tekście obecność różnych poglądów filozoficznych charakterystycznych dla epoki.

Kształcenie językowe:

- Wskazać podstawowe zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: składni, fleksji i słowotwórstwie.
- Wskazać podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację, rytmikę i dynamikę.
- Wskazać różne przykłady istnienia tabu językowego.
- Odczytać związek pomiędzy językiem a treściami, które on przekazuje.
- Dostrzec różne cechy typowe i indywidualne stylu językowego tekstu.
- Odczytać różne związki pomiędzy językiem a wartościami, które on przekazuje.
- Dostrzec różne cechy stylu wypowiedzi internetowej.
- Wskazać różne intencje wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- Odczytać obecność funkcji magicznej i sprawczej tekstu.

- Odczytać funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej i narodowej.
- Stosować zasady pisowni polskiej (w tym zasadę konwencjonalną) w celu zachowania poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- Stworzyć krótkie przemówienie zawierające elementy stałe dla tej formy wypowiedzi.
- Udowodnić tezę za pomocą sformułowanych przez siebie argumentów.
- Dostrzec w wypowiedzi pytania podchwytliwe.
- Rozpoznać wybrane elementy nadające tekstowi charakter sarkastyczny.
- Wyjaśnić istotę ironii w tekście.
- Napisać tekst zawierający podstawowe cechy reportażu.

Samokształcenie:

- Sięgać do fragmentów tekstów naukowych spoza podręcznika.
- Brać czynny udział w wybranych wydarzeniach kulturalnych szkoły.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Odczytać tekst w warstwie semiotycznej.
- Zinterpretować elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- Omówić cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- Zinterpretować mitologizację i demitologizację w tekście.
- Wskazać funkcję środków wyrazu artystycznego w tekście literackim.
- Wskazać dominującą funkcję archetypów w tekście.
- Zinterpretować znaczenie różnorodnych zabiegów dokonywanych na tekstach: parafrazy, parodii, trawestacji.
- Omówić różnorodne podobieństwa i różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- Omówić związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- Odczytać różnorodne cechy eseistyczne tekstu odnoszące się do jego treści, sposobu prowadzenia wywodu oraz cech stylu językowego.
- Wskazać dominującą funkcję nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- Dostrzec różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- Rozpoznać obecność różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- Wyjaśnić podstawowe zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: składni, fleksji i słowotwórstwie.
- Omówić podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację, rytmikę i dynamikę.
- Rozpoznać socjolekt i wskazać jego podstawowe cechy.
- Wskazać różne funkcje tabu językowego.
- Określić właściwości języka jako nośnika i przekaźnika treści kulturowych.
- Wykorzystać znajomość cech typowych i indywidualnych stylu językowego tekstu do odczytania niektórych sensów dzieła literackiego.
- Odkreślić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich.
- Wskazać funkcje różnych elementów stylu wypowiedzi internetowej.

- Wskazać implikowaną (presupozycja) intencję wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- Zinterpretować obecność funkcji magicznej i sprawczej w tekście.
- Zinterpretować funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej i narodowej.
- Wyjaśniać zasady pisowni polskiej (w tym zasadę konwencjonalną) służące zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- Stworzyć przemówienie zawierające elementy stałe dla tej formy wypowiedzi i elementy fakultatywne.
- Udowodnić tezę za pomocą sformułowanych przez siebie różnorodnych argumentów.
- Dostrzec w wypowiedzi elementy demagogii.
- Określić funkcję rubaszości w tekście.
- Określić cel ironii w tekście.
- Napisać tekst zawierający podstawowe cechy eseju.
- Przywołać wybrany kontekst w wypowiedzi ustnej i pisemnej.

Samokształcenie:

- Sięgnąć do samodzielnie wybranych tekstów naukowych spoza podręcznika.
- Brać czynny udział w wybranych wydarzeniach kulturalnych poza szkołą.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Zinterpretować tekst w warstwie semiotycznej.
- Ocenić funkcjonalność elementów tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- Ocenić funkcjonalność mitologizacji i demitologizacji w tekście.
- Wskazać różnorodne funkcje środków wyrazu artystycznego w tekście literackim.
- Omówić różne funkcje archetypów w tekście.
- Ocenić funkcjonalność różnorodnych zabiegów dokonywanych na tekstach: parafrazy, parodii, trawestacji.
- Ocenić różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego.
- Omówić różnorodne związki pomiędzy wartościami poznawczymi, etycznymi i estetycznymi w utworach literackich.
- Omówić związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- Analizować i interpretować strukturę eseju.
- Wskazać różnorodne funkcje nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- Zanalizować różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- Zinterpretować obecność różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- Wyjaśnić różnorodne zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego (w tym z zakresu fonetyki).
- Wskazać różnice pomiędzy etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazy.
- Omówić funkcje prozodycznych elementów stylu np.: intonacji, rytmiki i dynamiki.
- Określić dominującą funkcję socjolektu w tekście.
- Omówić różne funkcje tabu językowego.

- Wykorzystać znajomość cech typowych i indywidualnych stylu językowego tekstu do odczytania różnorodnych sensów dzieła literackiego.
- Omówić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich.
- Ocenić zabiegi językowe w wypowiedzi internetowej.
- Określić funkcję implikowanej (presupozycja) intencji wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- Wskazać szerszy kontekst kulturowy lub historyczny funkcji magicznej i sprawczej tekstu.
- Ocenić funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej i narodowej w szerszym kontekście kulturowym lub historycznym.

Tworzenie wypowiedzi:

- Wygłosić przemówienia z użyciem środków językowych i pozajęzykowych.
- Zastosować wybrany typ dowodzenia np. indukcyjny lub dedukcyjny.
- Rozpoznać wywód o charakterze demagogicznym.
- Przedstawić propozycję odczytania rubaszości w tekście.
- Określić funkcję ironii w tekście np.: parodystyczną, satyryczną.
- Zredagować różne formy wypowiedzi, tworząc teksty spójne i logiczne.
- Przywoływać wybrane konteksty w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

Samokształcenie:

- Wykorzystywać samodzielnie wybrane teksty naukowe do pogłębiania wiedzy przedmiotowej i podniesienia umiejętności pracy z tekstem kultury.
- Brać czynny udział w wybranych konkursach przedmiotowych.

Na ocenę celującą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Zinterpretować tekst w warstwie semiotycznej, odwołując się również do tekstów teoretycznoliterackich.
- Omówić rolę elementów tradycji literackiej i kulturowej w tekście w budowaniu wartości uniwersalnych.
- Omówić rolę kulturotwórczą mitologizacji i demitologizacji w tekście.
- Omówić wpływ środków wyrazu artystycznego na interpretację tekstu literackiego.
- Omówić znaczenie archetypów dla tworzenia znaczeń uniwersalnych..
- Wykorzystać znajomość pojęć: parafraza, parodia, trawestacja do pogłębionej interpretacji tekstów literackich.
- Ocenić różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego, wykorzystując wiedzę z teorii literatury.
- Rozpoznać aluzje literackie w tekstach.
- Analizować i interpretuje strukturę eseju z użyciem wiedzy i słownictwa teoretycznoliterackiego.
- Ocenić różnorodne funkcje (w tym funkcję kulturotwórczą) nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- Zinterpretować różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury, stosując terminologię naukową.
- Zinterpretować obecność i wymowę różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- Wyjaśnić różnorodne zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego (w tym z zakresu fonetyki), stosując w pełni poprawną terminologię naukową.

- Wyjaśnić różnice pomiędzy etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazy.
- Omówić wpływ prozodycznych elementów stylu np.: akcentu, intonacji, rytmiki i dynamiki na interpretację tekstu językowego.
- Omówić różne funkcje socjolektu w tekście.
- Omówić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich, posługując się terminologią naukową.
- Omówić zabiegi językowe w wypowiedzi internetowej w szerszym kontekście kulturowym.

Tworzenie wypowiedzi:

- Modyfikować przemówienia w zależności od reakcji odbiorców.
- Zastosować różne typy dowodzenia np. sylogizmy.
- Odpowiednio zareagować na wywód o charakterze demagogicznym.
- Przedstawić propozycję odczytania sarkazmu w tekście.
- Określić funkcję ironii w tekście np.: sarkastyczną, drwinę.
- Zastosować odpowiednią terminologię naukową w redagowanych przez siebie tekstach.
- Przywoływać różnorodne konteksty w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

Samokształcenie:

- Wykorzystywać samodzielnie wybrane teksty naukowe do pogłębiania wiedzy interdyscyplinarnej i podniesienia umiejętności pracy z tekstem kultury.
- Brać czynny udział w wybranych konkursach interdyscyplinarnych.

Opracował Zespół polonistów II LO im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie